

آلودگی صوتی در شهر کابل

عارف وفایی

ایمیل آدرس:
arifwafayee@gmail.com

شماره تماس:
0764678790

محیطزیست نخستین پرورش گاهی است که انسان با آن آشنا می شود و در آن تا آخر عمر زندگی می کند. در واقع انسان در محیطزیست متولد شده و در دامن آن پرورش یافته، از آن تغذیه کرده، در آن رشد کرده و زندگی می نماید. با این وجود انسان در برخورد با محیطزیست و در چگونگی استفاده از منابع آن، خیلی مهربان و خوش برخورد نبوده است. گرچه استفاده نادرست از محیطزیست و منابع طبیعی در یک مدت طولانی صورت گرفته است، اما تنها طی چند دهه اخیر است که انسان از برخورد نادرست خود نسبت به محیطزیست آگاهی یافته است. این آگاهی به دلیل پیامدهای ناگواری بوده که در نتیجه این برخورد نادرست با محیطزیست برای انسان حاصل شده است.

استفاده بی رویه انسان از منابع طبیعی مانند نفت، گاز، درختان، آب و... باعث آلودگی هوا، آلودگی صوتی، آلودگی آب، گرم شدن زمین و... گردیده که این عوارض باعث پدید آمدن انواع از مریضی و جاری شدن سیل برای انسان شده است. از این رو دولت ها و نهادهای بین المللی در صدد چاره جویی و کنترل مصرف منابع طبیعی و صرفه جویی در بهره گیری از آن شدند. هرچند با توجه به پدیده جهانی شدن که تبعات هر عملی روی تمام جهان اثر می گذارد و این موضوع بیشتر از هر مسئله دیگر روی محیط زیست صدق می کند، اما مشکلات محیطزیستی قبل از هر جای دیگر نخست دامنگیر کشور اصلی آن می شود.

در افغانستان طی دو دهه اخیر با توجه به رشد فزاینده شهرنشینی، استفاده از ماشین های نفتی فرسوده و عدم موجودیت قوانین منظم، در باره استفاده از محصولات آلوده کننده، مشکلات زیادی محیطزیستی را در کشور به

ویژه در شهر کابل به وجود آورده است. اکنون در شهر کابل به اضافه آلودگی هوا و آلودگی آب، آلودگی صوتی نیز بر مجموع مشکلات محیط‌زیستی علاوه گردیده است. نوشتار حاضر با توجه به جدیت و آسیب‌پذیری مسئله موجود، به دنبال بررسی و راه‌های مقابله با آلودگی صوتی در شهر کابل است. بنابراین این سوال اساسی را در نخست مطرح می‌کند که عوامل آلودگی صوتی در شهر کابل کدام است و چگونه می‌توان از این معضل رهایی یافت؟

آلودگی صوتی یک پدیده مدرن است که در پی استفاده انسان از انواع ماشین آلات و فرایند شهرنشینی به وجود آمده است. گرچه در جوامع توسعه یافته تدابیر منظم جهت استفاده از ماشین‌ها و طراحی شهرها صورت گرفته که تا اندازه‌ای آلودگی صوتی را کاهش می‌هد، اما در کشورهای توسعه نیافته آلودگی صوتی هنوز معضل بزرگی برای شهرها به شمار می‌رود. شهر کابل یکی از آن شهرهای توسعه نیافته است که رشد شهرنشینی سریع و عدم مراعات قوانین شهری در آن مشکلاتی زیادی را به وجود آورده است. مشکلات مانند؛ آلودگی هوا، آلودگی آب، آلودگی صوتی و انبار از زباله‌ها در سطح شهر از جمله مهمترین آن‌ها به شمار می‌رود.

آلودگی صوتی به وجود انواع از صداهای دلخراش و آزار دهنده گفته می‌شود، که آرامش در خانواده‌ها را مختل کرده، جریان آموز و پرورش را صدمه زده و روند انجام کارهای عادی را به چالش می‌کشد. بر این اساس آلودگی صوتی ترکیب از صدای ماشین‌ها، موتورها، هلیکوپترها، هواپیماها و بلندگوهای فروشنده‌ها و مساجد است که در سطح شهر می‌پیچد. آلودگی صوتی آرامش فامیل‌ها را به هم زده و مانع انجام فعالیت‌های آموزشی مانند؛ فکر کردن، مطالعه، بحث و گفتگو می‌شود. به علاوه آلودگی صوتی بر مریضان شفاخانه‌ها، دانش آموزان مکاتب و دانشجویان در دانشگاه‌ها و لیلیه‌ها مزاحمت ایجاد کرده و آرامش مورد نیاز را از بین می‌برد. بر این اساس، آلودگی صوتی در حالیکه از یک سو مانع آرامش و فعالیت‌های آموزشی می‌گردد، از سوی دیگر در دراز مدت مشکلات روحی، شنوایی و شخصیتی فراوانی را برای شهروندان شهر کابل به وجود می‌آورد.

آلودگی صوتی در شهر کابل عوامل و انواع مختلف دارد که باید آن‌ها را شناسایی و بررسی کرد. با توجه به توضیحات فوق آلودگی صوتی در شهر کابل عوامل متعدد دارد که بیشتر ناشی از عدم رعایت قواعد شهرنشینی و نظارت دولت از فعالیت‌های شهروندان می‌باشد. بنابراین از نظر فاعلی عوامل آلودگی صوتی را می‌توان به عامل دولتی و ملکی تقسیم کرد. یعنی بخش از صداهای تولید شده در شهر عامل دولتی دارد و به دلیل بی‌برنامگی و نابسامانی‌های حکومتی تولید می‌شود. اما برخی از آن به دلیل فعالیت‌های غیر قانونی و خودسرانه

شهروندان و کسبه کاران است که از خلاء قانونی و ضعف دولت استفاده کرده و به تولید صداهای مختلف می‌پردازند. از یک زاویه دیگر عوامل آلودگی صوتی در شهر کابل را بر اساس دوام دار بودن و موقتی بودن می‌توان به دو دسته تقسیم کرد. یعنی عواملی که به صورت دوام دار و روزمره صدا تولید می‌کنند و عواملی که به صورت مقطعی و موقت صدا تولید می‌کنند و باعث آلودگی صوتی در شهر می‌شوند.

1 - عواملی که به صورت دوامدار در شهر صدا تولید می‌کنند، آن‌هایی هستند که به طور روزمره فعالیت دارند. به طور کلی در شهر کابل سه عامل مهم مانند؛ صدای هلیکوپترها، صدای بلندگوها و صدای ماشین‌ها وجود دارند که آلودگی صوتی را در شهر کابل به گونه دوام دار به وجود می‌آورند. نخست صدای هلیکوپترها که یک بخش عمده از صداهای تولید شده در شهر را به خود اختصاص می‌دهند، عامل مهمی برای آلودگی صوتی می‌باشند. این مشکل از آنجا ناشی می‌شود که میدان هوایی و پایگاه‌های نظامی که هلیکوپترها در آن نشست و برخاست می‌کنند، خیلی به شهر نزدیک‌اند و برخی از این پایگاه‌ها حتی در داخل شهر موقعیت دارند به همین دلیل آلودگی صوتی را در شهر به وجود می‌آورند. براین اساس میدان هوایی بین‌المللی حامد کرزی متصل به شهر کابل است و در اطراف آن تعداد از شهرک‌های مسکونی و مناطق مسکونی قرار دارد. بنابراین وقتی هواپیماها از آنجا بلند می‌شوند و یا به زمین می‌نشینند صداهای مهیب و دلخراش را به وجود می‌آورند که باعث ناراحتی مردم می‌شود. همچنین تعداد از پایگاه‌های نظامی مانند وزارت داخله، وزارت دفاع، اکادمی پولیس و... در داخل شهر کابل موقعیت دارند که از آنجا هلیکوپترهای نظامی نشست و برخاست می‌نمایند. با توجه به شرایط امنیتی در کشور که نیازمند پروازهای متعدد هلیکوپترها در طول شب و روز می‌باشد، موجی شدید از صداهای این هلیکوپترها در شهر می‌پیچد. علاوه براین با توجه به ناامنی‌های موجود در شهر کابل، تعداد زیادی از مقامات بلندپایه دولتی برای انجام مأموریت‌ها و دید و بازدیدهای خود از هلیکوپتر در سطح شهر استفاده می‌کنند که این موضوع نیز بر چالش‌های صوتی در شهر کابل می‌افزاید.

به همین ترتیب، عامل دوم که باعث آلودگی صوتی در شهر کابل می‌گردد وجود تعداد زیادی از بلندگوهای است که از جانب مردم در شهر استفاده می‌شوند. با در نظر داشت شرایط بیکاری در کشور تعداد زیادی از مردم برای جستجوی یک لقمه نان، به شغل‌های کاذب چون سبزی فروشی، میوه فروشی، لباس فروشی، آیسکریم فروشی، کهنه فروشی و... روی آورده اند تا از طریق آن نیازهای اولیه اعضای خانواده شان را تأمین کنند. بنابراین، بلندگوهای سبزی فروشان، میوه فروشان، آیسکریم فروشان و بقال‌ها عامل دیگری برای آلودگی صوتی است. از جانب دیگر تعداد از مردم به جمع آوری و خرید اجناس کهنه روی آورده اند و از طریق آن امرار معیشت

می‌نمایند این افراد نیز برای خرید نان خشک، آهن، بوجی کهنه، ماشین‌های کهنه و... از بلندگوها به طور مداوم در کوچه‌ها استفاده می‌کنند، که صدای آن آرامش را در خانه‌ها از بین می‌برد.

به همین ترتیب سومین عامل که باعث تولید صدا در شهر می‌شود مربوط به تعداد زیادی از موتورها و ماشین‌های است که در سطح شهر از آن برای جابجایی مسافرین، حمل و نقل و کار استفاده می‌شود. همچنین صدای انواع از ماشین‌آلات که از آن در کارخانه‌ها استفاده می‌شود، صدای زیادی را در داخل شهر و مناطق مسکونی به وجود می‌آورد. رفت و آمد موتورها در داخل شهر صدای مضاعف را تولید می‌کند که آلودگی صوتی را در طول شب و روز ادامه می‌دهد. بنابراین این سه دسته از عوامل، آلودگی صوتی را به گونه دوامدار، در شهر کابل به وجود می‌آورد.

2 - علاوه بر عوامل فوق، در افغانستان و به ویژه در شهر کابل عواملی وجود دارند که به صورت مقطعی آلودگی صوتی را در شهر تولید می‌کنند و باعث ناراحتی مردم می‌شوند. این عوامل به نوبت خود به دو دسته تقسیم می‌شود: عوامل ناشی از جشن و عوامل ناشی از مراسم عزاداری. در افغانستان و به خصوص در شهرها رسم شده است که در مواقع خوشی به خصوص ایام عید، روز استقلال و پیروزی تیم‌های ورزشی کشور، به آتش بازی و فیرهای هوایی پردازند. این عمل به علاوه اینکه آسیب‌های جانی را به وجود می‌آورد و باعث کشته و زخمی شدن بسیاری از مردم بی‌گناه می‌گردد، باعث تولید صدای مهیب و دلخراش در سطح شهر نیز می‌گردد که با توجه به شرایط بد امنیتی در کشور، ترس و نگرانی را برای خانواده‌ها و مردم به وجود می‌آورد.

همچنین عامل دوم که به صورت مقطعی آلودگی صوتی را در شهر به وجود می‌آورد، مراسم عزاداری است. در مراسم‌های عزاداری و به ویژه ماه محرم و ماه مبارک رمضان صداهای ناشی از پخش صدای نوحه خوانی، روضه خوانی و نعت خوانی باعث آلودگی صوتی در شهر کابل می‌گردد. همچنین در مراسم بزرگداشت از شهادت قهرمان ملی احمدشاه مسعود هواداران آن به پخش موسیقی و فیرهای هوایی در داخل شهر می‌پردازد که باعث ناآرامی و نگرانی مردم می‌گردد.

برای جلوگیری از آلودگی صوتی در شهر کابل دولت باید تدابیر و اقدامات سنجیده و منظم را اتخاذ نماید. در این راستا دولت می‌تواند سه کار مهم را انجام دهد. نخست دولت باید، میدان هوایی و پایگاه‌های نظامی که هلیکوپترها از آن نشست و برخاست می‌کنند را به ساحه دور از شهر انتقال دهد. با بیرون شدن پایگاه‌های نظامی

از شهر کابل، هم شهر را از تنگنای امنیتی نجات می‌دهد و هم از آلودگی صوتی ناشی از نشست و برخاست هلیکوپترها جلوگیری می‌شود.

دوم دولت باید زمینه اشتغال و فرصت‌های کاری را برای مردم به وجود آورد تا همه مردم برای یافتن نان و کسب درآمد مجبور به کار بقالی در داخل کوچه‌های شهر نشوند. در شرایط فعلی بیکاری و فقر چنان گریبان گیر مردم شده است که همه به فکر زنده ماندن خود شده‌اند. از این رو دست به دامن شغل‌های کاذب مانند دست فروشی و یا بقالی شده‌اند. این در حالی است که همه منابع طبیعی و معادن کشور به حالت دست نخورده باقی مانده‌اند و ظرفیت خوبی برای سرمایه‌گذاری و اشتغال برای مردم می‌باشد. دولت با سرمایه‌گذاری در استخراج معادن و صنعت در کشور از یک سو تعداد زیادی از مردم را در آن مصروف می‌سازد و از سوی زمینه ساخت شهرک‌های مسکونی و صنعتی استاندارد را در بیرون از شهر کابل فراهم سازد.

همچنین یک بخش از شغل‌های کاذب در شهر مربوط به خرید و فروش اجناس کهنه است. روزانه هزاران نفر در کوچه‌های کابل با بلندگوهای شان به خرید اجناس کهنه می‌پردازند. هرچند جمع‌آوری اجناس کهنه که از طریق آن هم خریداران امرار معیشت کنند و هم خانواده‌ها از فروش آن بهره‌برند کاری مفیدی است، اما دوام این فعالیت به شیوه‌های کنونی و همراه با بلندگو که شب و روز در کوچه فریاد می‌کند کار درستی نیست و باید کنترل شود. دولت باید برای خرید و فروش اجناس کهنه مکان‌های مشخصی را در نظر بگیرد تا در مواقع نیاز مردم در آنجا خرید و فروش کنند. علاوه بر این دولت باید کارخانه‌های خورد و بزرگ را از داخل شهر و مناطق مسکونی جمع‌آوری کرده و به مکان‌های مخصوص و دور از شهر انتقال دهد. دولت باید شهرک‌های صنعتی را برای سرمایه‌داران و صنعت‌گران تأسیس نماید و امکانات و سهولت‌های کار در آنجا را برای مردم فراهم کند.

دولت همچنان برگزاری مراسم عزاداری و جشن و خوشی مردم را طوری در قالب قانون تنظیم نماید تا باعث بی‌نظمی، مردم‌آزاری و آلودگی صوتی نگردد. فیرهای هوایی به طور قطع در داخل شهر ممنوع گردد و دولت کسانی را که از این قانون سرپیچی می‌کنند به چنگ قانون سپرده و با وضع جریمه و زندان آن‌ها را تنبیه نماید. همچنین دولت از واردات وسایل آتش‌بازی و باروت در کشور به صورت جدی جلوگیری نماید. و با طراحی برنامه‌های تلویزیونی و گنجاندن آن در دروس مکاتب، فرهنگ خشونت محور بازی کودکان را به فرهنگ مبتنی بر صلح و خلاقیت مبدل نماید. دولت باید تلاش نماید تا از پخش موسیقی‌های خود سرانه در مکان‌های عمومی جلوگیری نماید.

فرهنگ پخش موسیقی به اندازه‌ای در شهر رواج یافته است که مردم در داخل موتر، در مسیر راه، در خانه و در تنهایی همیشه باید موسیقی بشنوند. این فرهنگ زمینه‌های رشد، خلاقیت، تفکر، مطالعه، آموزش و... را از بین می‌برد و باید تغییر کند. دولت می‌تواند از طریق وضع قوانین در مکان‌های عمومی و رسمی و همچنین طراحی برنامه‌های مطالعه محور و آموزشی به تدریج از آسیب‌های این فرهنگ جلوگیری کرده و در نهایت آن را کاملاً تغییر دهد.

در نتیجه دولت باید تدابیر و اقدامات مناسب و مطابق به عوامل را روی دست گیرد تا به صورت قاطع و جدی از آلودگی صوتی در شهر کابل جلوگیری نماید. همانگونه که در فوق توضیح دادیم عوامل آلودگی صوتی از نظر مدت فعالیت به دو دسته عوامل پایدار و عوامل مقطعی تقسیم می‌شوند. در قسمت عوامل پایدار، هلیکوپترهای نظامی، بلندگوهای بقالان و ماشین‌های شهری آلودگی صوتی را به وجود می‌آورند. در بخش عوامل مقطعی نیز بیان کردیم که برخی عوامل وجود دارد که به صورت مقطعی آلودگی صوتی را در شهر به وجود می‌آورند. فیرهای هوایی در جشن‌ها و عیدها و همچنین پخش صدای نوحه خوانی، روضه خوانی و نعت خوانی در ماه محرم و رمضان در این دسته قرار می‌گیرند. بنابراین دولت برنامه‌های منظم را برای جلوگیری از کلیه عوامل آلودگی صوتی روی دست گیرد. در این راستا باید قواعد منظم را برای فعالیت کسبه کاران، ماشین داران و در مورد چگونگی برگزاری محافل جشن و مراسم عزاداری وضع نماید تا مردم مطابق آن عمل نموده و از تولید صداهای غیر مجاز، ناراحت کننده و نگران کننده در شهر کابل جلوگیری صورت گیرد.